

Istarski anarhisti

Radnički pokret i Španjolski građanski rat

masari.noblogs.org / masais.noblogs.org

veljača, 2018.

Biblioteka: Naša povijest

Naslov: Istarski anarhisti - Radnički pokret i Španjolski građanski rat

Izdavač: Mreža anarhista

masais.noblogs.org / masari.noblogs.org

Slobodno umnožavanje, distribucija i korištenje su dozvoljeni, pod sljedećim uvjetom:

* Doslovne kopije moraju sadržavati gore navedene podatke i narednu krilaticu.

* Jednom iznesena ideja nije više ničije vlasništvo.

Izdavaštvo, veljača 2018.

Mreža anarhista

Sadržaj

Uvod.....	3
Anarhizam u Istri krajem 19. i početkom 20.st.....	4
Španjolski građanski rat 1936.-1939.....	10
Jugoslavenski dobrovoljci.....	11
Istarski anarhisti u Španjolskom građanskom ratu.....	14
Stogodišnji kontinuitet.....	32

Istarski anarhisti

Radnički pokret i Španjolski građanski rat

Uvod

S vraćanjem popularnosti anarhizma među šиру populaciju zbog aktivnog sudjelovanja anarhista u socijalnim pokretima diljem planete, koji se protive devastirajućoj politici vladajućih sa svojim socijalnim rezovima i uništavanjem ekosustava, ali zbog i pada SSSR-a 90-ih čime različite radikalno lijeve grupacije opet otkrivaju anarhizam, osjećamo dužnost podsjetiti sebe, pa i druge kako anarhizam nije nova pojava, te da je on dio radničkog i socijalističkog naslijeđa s prošlošću koju polako otkrivamo u djelovanju istarskih radnika i njihovih organizacija.

U pamfletu možete pročitati kako je anarhističko učenje našlo svoj put prema Istri i svoje protagoniste u istarskim radnicima, koji su u uvjetima neimaštine i teškog fizičkog rada našli volje i vremena da zamišljaju drugačije uređen svijet i da se bore za njega u Istri, Argentini, Francuskoj, pa i u Španjolskom građanskom ratu u redovima anarhističkih organizacija CNT-FAI i talijanskog pokretu otpora fašizmu. Redovi u nastavku posvećeni su svim anarhistima koji su djelovali na ovim prostorima, s nadom i voljom da će anarhističko djelovanje održati kontinuitet i pronaći svoj put do ljudi koji se u njemu prepoznaju i nastavljaju borbu za slobodno, ravnopravno i samoupravno društvo sutrašnjice.

Anarhizam u Istri krajem 19. i početkom 20.st.

Prateći kontakte istarskih (i riječkih) anarchista vrlo brzo možemo zaključiti kako su određene ideje, pismena propaganda, ali i živa zbivanja što se tiče anarhizma uglavnom dolazili iz Italije, ali i Švicarske i Engleske. Da bi mogli dodatno objasniti povijesni kontekst moramo malo zaviriti u prošlost. Dokumentacija o povijesti anarhizma na ovim prostorima uglavnom se nalazi u izvještajima i spisima talijanske i austrijske tajne policije, koje između ostalog zaključuju kako su radnici Istre i Trsta više bili naklonjeni talijanskom obliku socijalizma nego njemačkom, a u Italiji su anarchisti bili izrazito snažni o čemu ćete više saznati u nastavku.

Godine 1864. stvorena je u Londonu, zajedničkim naporom francuskih i engleskih radnika, *I. Internacionala*, *Međunarodno udruženje radnika*, kao spoj Proudhonova federalizma i Owenova sindikalizma. Internacionala je bila organizacija koja je okupljala radnike koji su prihvatali socijalistički program, a zadatak koji si je postavila je bila klasna borba radnika protiv kapitalizma s ciljem osnivanja drugačijeg društva na socijalističkim osnovama. Ubrzo nakon osnivanja udruženja anarchista Mihail Bakunjin je imao susret s Karl Marxom, susret koji je urođio suradnjom navedene dvojice oko propagande u Italiji, pošto se Bakunjin tamo zaputio u siječnju 1864. godine. Bakunjin je dobio na povjerenje programske dokumente *Internationale*, kako bi ih mogao rasturati po Italiji.

Iste godine (1864. na 1865.) Bakunjin nastupa kao organizator tajnog društva: *Internacionalnog bratstva*, također znanog kao *Saveza revolucionarnih socijalista*. Bratstvo je osnovano u Italiji u Napulju. Od tada je Bakunjin izravno počeo surađivati sa socijalističkim pokretom kako bi ga nadahnuo anarchističkim idejama, putem Internacionalnog bratstva.

Događaji u Italiji vremenom imaju utjecaja i na druge krajeve, pa se anarchističke ideje šire, između ostalog, i prema Istri i Dalmaciji. Neki povjesničari navode kako je anarhizam bio najpopularniji među hrvatskim radnicima 1870-ih i 1880-ih, a širenje socijalističkih ideja možemo pratiti od Njemačke, Francuske, Švicarske i Engleske prema Španjolskoj i Italiji, pa zatim do Istre i Hrvatske. Podsjetimo se da je tada Istra bila austrijski dio Austro-Ugarske Monarhije, a prema spisima austrijskog Ministarstva unutarnjih poslova komiteti Internacionale postojali su u Trstu i Splitu. Početak 20. stoljeća otkriva nam kako u Trstu postoji anarchistički kolektiv *Germinal* koji je izdavao istoimeni glasilo koje je pak svoj put nalazilo i prema Istri. U Italiji zahvaljujući angažmanu anarchista, riječ radnik i riječ anarchista su sve više preklapali, pa tako tiskovine (poput *Naša sloga*) često označavaju talijanskog radnika kao pripadnika anarchističkog pokreta, koji je često bježao pod pritiskom represije i u naše krajeve, a vlasti s područja Kraljevine Italije i Austro-Ugarske Monarhije surađuju, što možemo saznati iz dojave gradskih vlasti Padove riječkom guverneru početkom 20. stoljeća, kako se širi glas da anarchista ima na području Rijeke, Trsta i Istre.

U Istri se paralelno razvija i radnički pokret, pa je tako 1869. u Puli osnovano prvo radničko društvo *La Società Operaia Polese* koje je uglavnom brinulo o svojim bolesnim i nezaposlenim članovima, 1895. osnovana je podružnica tršćanskog *Saveza radnika i radnica*, također u Puli. Iz policijskih spisa možemo saznati o radnicima (soboslikari, ložači, brodogradilišni radnici i dr.) koji su privođeni zbog posjedovanja ili distribuiranja anarhističke propagande, protesta s anarhističkim predznakom, pjevanja socijalističkih i anarhističkih pjesama ili komuniciranja anarhističkim organizacijama, ali i zbog planova napada na institucije vlasti. Policijska privođenja i premetačine stanova anarhistika pokazuju kako je u Istri postojao umrežen anarhistički pokret između različitih gradova (ističu se Pula, Rovinj, Rijeka i Trst), te da su propagandni materijal dobivali iz inozemstva, ponajprije iz Italije (Trst, Milano, Bologna, Rim, Genova i dr.), Švicarske (Ženeva), Engleske (London), , Francuske, pa čak i Egipta (Aleksandrija) i to uglavnom parobrodom.

Radnici su nastavili sa svojim kongresima u Puli na kojima su se bavili pitanjem radnih uvjeta i školovanja u socijalističkom duhu, a navodno se anarhistički kongres 1904. održao u Rovinju i Puli. Uz kongrese nadovezivali su se i štrajkovi, pa možemo saznati za udruženje pulskih zidara i njihov štrajk 1911. kojim su izborili kraće radno vrijeme i bolje dnevnice, generalni štrajk 1918. također u Puli, u kojem je sudjelovalo 10.000 radnika inspirirano Oktobarskom revolucijom i zahtjevima za prestankom I. svjetskog rata. Između 1918. i 1921. štrajkovi se nastavljaju u Puli, Rovinju i Labinu.

U povjesnim istraživanjima radničkog pokreta navodi se kako je pulska *Socijalistička stranka* imala i svoju frakciju koja se suzdržavala od izlaska na parlamentarne izbore (astenzionisti) inspirirana anarhističkim listom *Umanità Nova* (glasilo Talijanske anarhističke federacije koje izlazi od 1920. do danas), čijih je preplatnika u Puli tada bilo oko 400-tinjak. Jedan od bitnijih suradnika lista je bio pulski anarhista Pietro Dessanti, a od poznatijih anarhistički imena u suradnike lista možemo uvrstiti Malatestu i Bernerija. Uz Socijalističku stranku (čiji rad nastavlja Komunistička partija) na radnička gibanja utjecala je i *Talijanska socijaldemokratska stranka* koja je svoja uporišta imala u Puli, Rovinju, Kopru i Labinu.

Stoga, zaključujemo kako je tada u Istri postojao radnički pokret podijeljen u dva tabora; s jedne strane socijaldemokratski pokret koji je radnička prava nastojao ostvariti zakonskim metodama i parlamentarnom borbom, te pod utjecajem anarhista radnički pokret koji se oslanjao na direktnu akciju ili kako to vole reći vlastodršci - radnici koji su koristili nasilje.

Sindikalista iz Trsta koji je doputovao u Pulu 1922., Ernest Radić, navodi kako su pulski anarhisti koji su pripadali *Sindikalnom anarhističkom udruženju* prepoznавали sindikat kao organizaciju radničke klase, odbijali rukovodeću ulogu partija zajedno s diktaturom proletarijata, te bilo koji oblik sudjelovanja u zakonodavnim (npr. parlament) i administrativnim tijelima tvrdeći

kako od toga radnici imaju više štete nego koristi, time po našem tumačenju stavljajući naglasak na direktnu akciju (štrajkove, proteste i dr.), uzajamnu pomoć i autonomiju radničkih organizacija kao metode borbe. Uz anarhiste koji su sudjelovali u radničkom pokretu pokušavajući ga inspirirati anarhističkim idejama, zabilježeno je i postojanje anarho-individualista, koji su odbijali sudjelovati u bilo kojim radničkim ili anarhističkim organizacijama.

Osim Pule moramo spomenuti i Labin kao važno područje radničkog pokreta, o kojem saznajemo da se prvi radnički štrajk odigrao 1883. godine, a 1890. za povećanje nadnica izborili su se labinski rudari koji će važnu ulogu igrati i 1921. kada proglašavaju *Labinsku republiku* i zauzimaju rudnike na mjesec dana što za svjetsku povijest predstavlja prvi antifašistički ustank u svijetu ugušen od talijanske vojske i fašističkih odreda. Labinski radnici su se suprotstavljali nacionalističkim šovinizmima što dokazuje i internacionalni karakter njihove pobune, te različite etničke pripadnosti pojedinih radnika. Štrajk i okupaciju labinskih rudara treba gledati povezano osim s Oktobarskom revolucijom 1917. i s okupacijama tvornica u Italiji 1918.-1921. na poticaj talijanskih anarhisti, kretanja koja su u jednom trenutku brojala i do 500.000 radnika uključenih u štrajkove i zauzimanja tvornica.

Možemo slobodno zaključiti kako su anarhisti iz Istre i okolice bili dio socijalističkog radničkog pokreta u svojim zasebnim organizacijama anarhosindikalista i anarhisti, te kako su anarhističke ideje dolazile iz

Italije preko anarhističkih listova *Germinal* i *Umanità Nova*, iz Engleske i londonskog lista *Freiheit* i *Autonomie*, te iz Švicarske, odnosno Ženeve u obliku ostalih tiskanih publikacija. Od anarhističkih teoretičara u premetačinama su pronalažene knjige i radovi od; Errica Malatesta, Petra Kropotkina, Elisee Reclusa, Johanna Mosta i dr. Povijesno istraživanje anarhista na ovim prostorima otežano je i netrpeljivošću bilo koje vlasti od Austro-Ugarske do Jugoslavije, koje su prešućivale utjecaj anarhista kojeg su imali među radnicima, ali i zbog tajnosti djelovanja anarhista.

Imena koja su ostala zabilježena u policijskim spisima istarskih radnika koji su optuženi da su anarhisti početkom 20.st.; *Carlo de Pieri* (pod prismotrom zbog komuniciranja s anarhistima iz Trsta i zbog raspačavanja anarhističke propagande po Istri koju dobiva i parobrodom Quieto), *Ante Bulić* (pod prismotrom zbog plana da se podmetne bomba na parobrod kojim dolazi car), *Mate Bubić* (pod prismotrom zbog anarhističkih aktivnosti u c.k. arsenalu u Puli kao brodogradilišni radnik), *Petar Mišigoj* (pod prismotrom zbog anarhističke tiskane propagande u Puli, ložač), *Marcelo Heinzel, Petro Penco, Giuseppe Maruelli, Lujo Končar, Jonas i Nikola Dardo* (privedeni zbog anarhističkog sastanka u gostonici, anarhističkih pjesama – *Inno dei socialisti anarchici* i sukoba sa žandarima u Puli), *Carlo de Pieri, Ignaz Mičunek, Anton Kučera, Raffael Majoni, Pietro Sbrizzai, Fran Brumić, Lino Tessari, Mario Blažić, Ante Bibulić, Ante Benzar, Vicko Bibić* (pod prismotrom zbog planiranja atentata na institucije vlasti u Puli).

Španjolski građanski rat 1936. – 1939.

Španjolski građanski rat 1936. – 1939. bio je uvertira u Drugi svjetski rat i prvo ozbiljnije odmjeravanje snage fašizma aristokracije, Crkve, zemljoposjednika i vojske uz prešutnu podršku kapitalizma s jedne strane te radničkog pokreta sa svojim demokratskim, komunističkim i ponajviše anarhističkim aspiracijama s druge strane. Na pokušaj vojnog puča predvođenog nacionalistima u Barceloni kao početak osvajanja vlasti u cijeloj Španjolskoj, radnici inspirirani anarhizmom i okupljeni u sindikalne i anarhističke organizacije CNT-FAI uspješno su privremeno zaustavili preuzimanje vlasti od strane nacionalista, uz ostale radnike socijalističkog usmjerenja i lansirali socijalnu revoluciju u uvjetima građanskog rata s republikancima (demokratima i komunistima) s jedne strane i nacionalistima, Crkvom, fašistima i internacionalnim fašizmom s druge strane.

U tom kaosu građanskog rata, internacionalne politike nemiješanja „demokratskih snaga“, Staljinove proračunate podrške republikancima i gušenja socijalne revolucije te podrške fašističke Italije i nacističke Njemačke nacionalističkim snagama u Španjolskoj, anarhistički nastrojeni radnici kolektivizirali su zemljišta i industriju s ciljem radničkog samoupravljanja i ostvarenja anarhije. Nakon početnog entuzijazma zbog uvjerljive pobjede nad pokušajem vojnog puča i pretvaranjem svojih anarhističkih ideja u stvarnost kroz seoske komune, radničke komitete i kolektivizaciju većeg dijela Katalonije, i određene dijelove ostatka Španjolske, anarhisti su doživjeli prvo

politički, a zatim i vojni poraz, a preživjeli borci su se uglavnom priključili francuskom i talijanskom pokretu otpora i nastavili antifašistički djelovati u Drugom svjetskom ratu.

Kakve veze španjolski anarhisti i građanski rat u kojeg su bili uvučeni imaju veze s Istrom i istarskim anarhistima? Po svojoj internacionalnoj prirodi anarhistički pokret je do tad neviđenim mobilizacijama sudjelovao u vojnoj i drugoj pomoći revoluciji koju su španjolski anarhisti pokušavali izvesti, pa se tako imena istarskih sinova i kćeri nalaze na popisu vojnih anarhističkih formacija u Španjolskoj. Uz anarhističku mobilizaciju dobrovoljaca za Španjolsku preko anarhističkih federacija, svoj dio odigrala je i Komunistička partija Jugoslavije koja je uz pomoć Kominterne slala komuniste u sastavu *Internacionalnih brigada* da se bore na republikanskoj strani u Španjolskom građanskom ratu, ali i da potkopaju anarhiste.

Jugoslavenski dobrovoljci iz Istre – „naši španci“

Poznato je 214 španjolskih dragovoljaca s područja Istre, Rijeke i Hrvatskoga primorja. Poginulo ih je 64, a 56 ih je bilo ranjeno. Mnogi su poslije sudjelovali u NOB-u. Fenomen španjolskih dragovoljaca bio je u Istri vrlo izražen, jer su Istrani nakon I. svj. rata imali vrlo dobro organiziran sindikalni pokret, koji je okupljaо gotovo sve društvene slojeve. Samo u Puli bilo je organizirano više od 1200 ljudi. Velik utjecaj imali su Oktobarska revolucija i europska previranja. Dolaskom talijanske vojske u Istru započelo je otpuštanje radnika s

posla. U pulskom arsenalu i brodogradilištu, gdje je prije 1914. radilo 10000 radnika, ostalo je na poslu samo 2000. Nezadovoljni su radnici prosvjedovali, štrajkali i otvoreno se suprotstavljali vlastima, koje su iskoristile institut izgona (sfratto) nepoćudnih osoba. Bilo je i više otvorenih sukoba snaga javnoga reda, fašista i regularne vojske s radnicima antifašistima (u Vodnjalu i Puli). Fašizam je s pomoću snaga reda otvoreno nastupao svojim jurišnim odredima (*Squadre d'azione*), a njima su se suprotstavljale borbene grupe radnika (*Arditi del Popolo*). U Puli je bilo organizirano pet obrambenih grupa koje su se otvoreno suprotstavljale fašističkom nasilju i teroru koje su sačinjavali anarchisti, komunisti i socijalisti. Francesco Zustovich bio je član odreda obrambenoga rajona Šijane, na čijem je čelu bio Arturo Fonovich. Obojica su se borila u Španjolskoj, kao i braća Antonio i Srećko Knapić iz Šišana. Ilegalno su emigrirali iz Istre jer su se sukobili s fašistima i boravili po raznim europskim zemljama, a najviše u Baselu (Švicarska). U španjolskom građanskom ratu borci iz Istre koji nisu bili anarchisti bili su uglavnom pripadnici *XII. internacionalne brigade Garibaldi*, sastavljene od republikanaca, socijalista i komunista, koja je zadržala korektni odnos s anarchistima čak kada su im izdane zapovijedi da ih napadnu svibnja 1937. u Barceloni, pošto je na čelu brigade bio republikanac, a ne komunista. Brigada je sudjelovala u obrani Madrida, zatim kao odlučujući faktor u poražavanju talijanskih trupa podržanih Mussolinijem u bitci kod Guadalajare (ožujak 1937.), te u bitci na Ebru (1938.). Braća Antonio i Giovanni Malattia iz Buja, su bili časnici *XII. internacionalne brigade »Garibaldi«*. Samo iz Rovinja u Španjolskome građanskog ratu

sudjelovalo je 11 boraca: Giovanni Dapiran, Domenico Medelin, Giuseppe Paliaga, Giuseppe Pesel, Tommaso Quarantotto, Venerio Rossetto, Antonio Sbisà, Domenico Segala, Domenico Segala II, Giovanni Sponza i Nicolo Turcinovich (prvi istarski dobrovoljac, anarhista). Quarantotto je bio sudionik francuskog pokreta otpora, dok je Turcinovich zapovijedao anarhističkim partizanskim postrojbama (*Malatesta* i *Pisacane*) u talijanskom pokretu otpora. Puljanin Remigio Maurovich bio je prvi Istranin koji je poginuo u Španjolskoj braneći most na rijeci Irunti. S labinskoga područja borili su se Mate Batelić, Anton Licul-Grašić i Josip Licul-Falor. Anton Grašić bio je sin sudionika Labinske republike i očevidac njihova stradanja. U listopadu 1936. u Parizu se priključio stotinama boraca koji su prešli u Španjolsku. Ratovao je u bataljunu »*Garibaldi*« XII. Brigade. Kada je 1939. napustio Španjolsku, francuske su ga vlasti internirale, a u kolovozu 1941. izručile talijanskim vlastima. Nakon pada fašizma vratio se kući i priključio partizanima. Josip Licul bio je iz antifašističke obitelji, a u kolovozu 1936. došao je u Španjolsku, gdje se borio kao pripadnik brigade »*Garibaldi*«. Nakon duga boravka u francuskim logorima bio je izručen talijanskim vlastima 1941., ali je pobegao i priključio se talijanskim partizanima. Među istarske partizane došao je u studenome 1943. zadužen za obavještajni rad. Nakon rata radio je u rudniku u Raši, te u Jadranu i Exportdrvnu u Rijeci. Rudolf Gojtanich iz Pule je početkom 1937. stupio je u republikansku vojsku, a poginuo je 1938. kraj Sierra Caballsa na rijeci Ebru.

Istarski anarhisti u Španjolskom građanskom ratu

Redovi u nastavku su iz knjige *Naši španjolski dobrovoljci* upotpunjeni našim informacijama. Donose nam biografske zapise o istarskim anarhistima koji su se borili na strani anarhista u *Koloni Durruti*, *Koloni Ascaso* i *Koloni Zemlja i Sloboda*.

Nicolo Turcinovich

NIKOLA TURČINOVIĆ

Rođen 21. kolovoza 1911. godine u Rovinju, od oca Giuseppea i majke Maddalene Malusà. Kada mu je bilo šesnaest godina tj. 1927. ukrcao se kao mornar na brod "Belvedere" parobrodarskog društva "Cosulich". Odrastao je među anarhistima Rovinja čiji se pokret počeo razvijati krajem prošlog stoljeća. Postao je odmah protivnik fašizma koji je negirao svaku slobodu i bio izraz kapitalističke diktature. U listopadu 1928. godine potajno se iskrcao u Buenos Aires-u. Dosljedan svojim anarhističkim idealima, pristupio je argentinskom anarhističkom pokretu (FORA). Treba spomenuti da je tada u tom gradu bila aktivna anarhistička grupa *Umanità nuova* (Novo čovječanstvo) u kojoj su se nalazili i Giuseppe Pesel, Eugenio Gherbavaz, Francesco Depangher i Casimirio Musonic. Pesel i Depangher borili su se kasnije u Španjolskoj, u redovima anarhističkih kolona.

Nicolò Turcinovich boravio je u Argentini dvije godine. Bavio se raznim poslovima da bi preživio. Odlučio se vratiti u Europu, pa se 1930. godine kriomice ukrcao na jugoslavenski brod i stigao u Antwerpen. Iz Belgije se zatim prebacio u Francusku, u Pariz, gdje je radio kao zidar. Francuska policija brzo je otkrila njegovu anarhističku djelatnost, pa ga je u svibnju 1931. uhapsila i protjerala iz zemlje. S jednim španjolskim drugom, anarhistom, koji je sedam godina proveo u izgnanstvu u Francuskoj zbog progona monarhističkog vojnog diktatorskog režima Prima de Rivere, otišao je u Španjolsku, koja je mjesec dana ranije, voljom naroda, postala republika. Pobjeda republikanaca probudila je velike nade kod španjolskih radnika. Radničke mase, pod utjecajem *Nacionalne konfederacije rada* (CNT) i *Iberijske anarhističke federacije* (FAI), postajale su sve više nestrpljive. Nicolò Turcinovich se tada nalazio u Barceloni, tvrdavi španjolskih anarhistika. Aktivno je sudjelovao u radničkim gibanjima u tom gradu. Nakon akcije policije koja je na juriš, nakon prave bitke, zauzela sjedište Sindikata građevinskih radnika, uhićen je zajedno sa stotinjak radnika i ukrcan na brod "Dedalo" koji je služio kao zatvor. Ostao je u zatvoru do veljače 1933. godine. Tada je amnestiran i odmah zatim protjeran u Francusku. Nekoliko dana kasnije ponovo je prešao francusko-španjolsku granicu i vratio se u Barcelonu, gdje je ostao izvjesno vrijeme. No, ponovo je uhićen. Ležao je godinu dana u zatvoru dok ga nisu u rujnu 1934. godine otpratili do portugalske granice i pustili na slobodu. Bio je, međutim, previše vezan uz španjolski anarhistički pokret i želio je na sve načine dijeliti sudbinu

španjolskih radnika, pa je izmakao kontroli pograničnih vlasti i ostao u Španjolskoj. Nastanio se u Valenciji gdje je našao stan i stalni posao.

Događaji u Španjolskoj poprimili su sve sudbonosniji značaj za život Republike. Nakon dugih pregovora, unatoč mnogim razlikama u gledištima, političke snage ljevice su se suglasile i 15. siječnja 1936. godine osnovale Narodni front. Mjesec dana kasnije, 16. veljače, Narodni front je zabilježio veliku pobjedu: izabrana je nova Skupština. To je izazvalo gnjev najreakcionarnijih i najkonzervativnijih snaga u zemlji. Latifundisti, aristokracija, visoko svećenstvo, veliki financijeri i vojne starješine, svi su oni 17. srpnja 1936. godine napali Republiku i gurnuli španjolski narod u najtragičnije razdoblje njegove novije povijesti. Dan kasnije, 18. srpnja, po direktivi *Iberijske anarchističke federacije* (FAI) N. Turcinovich je otišao u Barcelonu gdje je organizirao talijansku sekciju kolone *Francisco Ascaso* koja je upravo polazila na argonski front. Možemo, stoga, tvrditi da je bio prvi istarski dobrovoljac protiv Franca i, vjerojatno, prvi koji se u bitci sukobio s fašističkim Francovim ustanicima.

U bitci kod Monte Pelato, kraj Huesce, bio je od velike pomoći talijanskoj antifašističkoj koloni koja je pod vodstvom Carla Rossellija vodila neravnopravnu borbu s daleko većom i brojnijom jedinicom ustnika. Talijanski dobrovoljci, većinom radnici, pružali su žestoki otpor trupama frankističkog generala Mole koje su nastojale uništiti talijansku jedinicu. Kada se obruč oko njih sve više stezao i kada je 28. kolovoza u 8 sati ujutro obaviješten da se kolona nalazi u izuzetno

teškoj situaciji, bez svog komandanta, jer je C. Rosselli u samom početku bitke ranjen i prevezen u bolnicu *Castillo*, N. Turcinovich preuzeo je komandu španjolskog odreda, uspeo se na brdo i snažno napao lijevo od talijanske kolone kojoj je prijetilo da bude opkoljena. Brzina kojom je izveo ovu akciju iznenadila je i dezorientirala neprijatelja koji se nakon jednog sata morao povući i ostaviti na bojištu dragocjeni ratni materijal.

Španjolski komandant *Kolone Ascaso* tvrdio je, da je borba na brdu Monte Pelato bila najžešća i najodlučnija bitka na argonskom frontu, pa se stoga može ocijeniti značaj Turcinovichevog pothvata za pobjedu Talijanske kolone i za proboj prema Huesci. Umberto Calosso, u listu "Il Mondo" od 17. siječnja 1953. godine tvrdi, da je "*okršaj kod brda Monte Pelato, iako skroman po broju zaraćenih snaga, ali ne i po omjeru koji je postojao između tih snaga, imao izvanredan značaj, jer je to bila prva bitka jedne jedinice koja nije sastavljena od Španjolaca. Bio je to prvi okršaj talijanskih partizana u europskom ratu koji je završio devet godina kasnije*".

Treba istaknuti da Nicolò Turcinovich nije pripadao Talijanskoj koloni kojom je rukovodio Carlo Rosselli, nego španjolskoj *Koloni Ascaso*, čiji je komandant bio Joaquin Ascaso. On je, dakle, kao "Španjolac" pritekao u pomoć Talijanima. Tijekom 1937. godine izvršavao je u Argonu i Kataloniji specijalne zadatke za *Nacionalnu konfederaciju rada* (CNT). Zahvaljujući svom dugom boravku u Španjolskoj, Turcinovich je dobro naučio španjolski što mu je jako pomoglo u

njegovom revolucionarnom radu. Nije se uspio ukrcati u Valenciji, jer su je fašisti već bili zauzeli, pa je krenuo u Madrid gdje je ilegalno živio. Netko ga je potkazao, te je u ožujku 1941. godine uhičen i izručen fašističkim vlastima. One su ga ukrcali u Barceloni i sprovele najprije u Genovu, a zatim u Pulu.

Odlukom policije osuđen je 7. kolovoza 1941. na političku zatočenost na talijanskom otoku Ventotene u trajanju od pet godina. Poslije pada fašizma, 31. kolovoza 1943., pušten je na slobodu, pa se vratio u Istru. Zbog njegovih anarhističkih nazora, u redovima rovinjskog narodno oslobođilačkog pokreta dočekan je s netrpeljivošću od strane komunističkih partizana predvođenih Titom. Dosljedan svojim nazorima, Turcinovich je otišao u Genovu i priključio se talijanskom Otporu; u rujnu 1943. godine preuzeo komandu anarhističke brigade *Malatesta* i brigade *Pisacane*.

Oslobođenje Italije 1945. dočekao je u Genovi, gdje je bio jedan od aktivnijih anarhista, delegat (FCLL) na kongresu Anarhističke federacije Italije u Miljanu iste godine. U sljedećim godinama seli se u Veneciju gdje se ženi s Albertom Machiori s kojom ima kćer. 1954. se vraća u Genovu i sudjeluje u radu Anarhističke federacije i njezinim kongresima (npr. Carrara 1965.), te osnivanju novih anarhističkih kružaka poput *Armando Borghi* 1970. u Genovi.

Umro je u Genovi 30. prosinca 1971. godine.

GIUSEPPE PESEL

Giuseppe Pesel

Rođen u Rovinju 21. svibnja 1897. godine od oca Domenica i majke Marije Sciolis. U Rovinju je pohađao osnovnu školu. Teški ekonomski uvjeti pod kojima je živjela njegova obitelj i politička situacija koja je dvadesetih godina vladala u tom gradu, utjecali su da se Giuseppe Pesel opredijeli za antifašizam, da stupi u redove komunističke omladine Rovinja i da kasnije, 1921. godine, ilegalno ode u Francusku. Fotografija iz 1924. godine prikazuje ga s grupom "subverzivnih Talijana" koji su živjeli u Odesi (u toj grupi su Gherbabay Eugenio, rođen u Puli 5. listopada 1889. godine, Depangher Francesco, rođen u Kopru 3. prosinca 1894. godine i Mussonic Casimiro, rođen u Puli).

Godine 1928. javljeno je, da Pesel u tom ruskom gradu djeluje kao član Komunističke partije, dok 1930. godine u Buenos Airesu pripada anarhističkoj grupi *Umanità nuova* s već spominjanim Nicolòm Turcinovichem.

Početkom tridesetih godina vraća se u Francusku (St. Denise-Seine, Pariz); 1934. godine francuska Liga za prava čovjeka intervenira u korist G. Pesela koji je u Francuskoj otvoreno izražavao svoje antifašističke osjećaje. Nije vršio neku posebnu političku djelatnost,

pa mu je talijanski Generalni konzulat u Parizu, u kolovozu 1936. godine, izdao redoviti pasoš.

U ožujku 1937. godine kvestor pulske Prefekture Viola molio je Ministarstvo unutrašnjih poslova da se Giuseppe Pesel, čije je ime već uvedeno u Granične rubrike i u Bilten potjera prevratnika, unese u popis subverzivnih osoba iz Istre koji se nalaze u Španjolskoj. Tako se u dokumentu od 1938. godine njegovo ime nalazi na spisku dobrovoljaca koji su, uz pomoć anarhiste Giuseppea Pasottija, vjerojatno krajem 1936. godine (u listopadu), prošli kroz Perpignan da bi stigli na španjolski republikanski front. Odmah po dolasku na španjolski teritorij, ušao je u sastav jedinica *Iberijske anarhističke federacije* (FAI) u Kataloniji da bi se borio u redovima *Kolone Durruti*.

Iz spiska anarhista koji su umrli u Španjolskoj i iz svjedočanstava španjolskog borca G. Paliaga, proizilazi da je Giuseppe Pesel poginuo na Huescovom frontu kod Carascala de Apis, 8. travnja 1937.

GIUSEPPE PALIAGA

Rodio se u Rovinju 25. rujna 1905. od oca Giovannija i majke Marije Matessich. Zbog vrlo skromnih finansijskih mogućnosti njegove obitelji, čisto seljačkog porijekla, imao je mogućnost da pohađa samo prve razrede osnovne škole.

Giuseppe Paliaga

Napuštajući rad u poljoprivredi, 1927. godine od Lučke kapetanije u Trstu dobiva dozvolu ukrcavanja na brodove u plovidbi za inozemstvo, a u svibnju 1929, dok se nalazio ukrcan kao pomorac, napustio je brod u New Yorku, gdje je ostao sve do početka 1937. godine, prisiljen da povremeno radi gdje god je to bilo moguće.

U razdoblju koje je prethodilo njegovoj ilegalnoj emigraciji nije se bavio nekom izraženijom političkom djelatnošću, premda je bio stalno u dodiru s tršćanskim i rovinjskim komunističkim i anarhističkim krugovima. U Sjedinjenim Američkim Državama posjećivao je anarhistički kružok koji se okupljao oko lista *L'adunata dai refrattari* - (Zbor nepokorenih) ulazeći tako u američku političku klimu tih godina.

Pri kraju 1936, anarhističke organizacije pozvale su ga da se kao dobrovoljac javi u borbu protiv frankista, a za obranu Španjolske

Republike; slijedećeg siječnja krenuo je u Španjolsku, zajedno s grupom Španjolaca - dobrovoljaca. Nakon što je u ožujku 1937. došao u Pariz, odmah je otišao u Barcelonu, centar španjolskog anarhizma.

Borio se u anarhističkoj *Koloni Durrutti* zajedno sa svojim sugrađaninom Giuseppe Peselom. Sudjelovao je u borbama na frontu Lerida (Katalonija), Caspea i Huesca (Aragon), gdje je pao spomenuti Pesel za vrijeme pokušaja jedne anarhističke jedinice da istjera frankističku grupu koja se bila ukopala na jednoj usamljenoj farmi (8. travnja 1937).

Ime G. Paliage je upisano u Pogranične rubrike i Potražni bilten radi hapšenja, obzirom da su ga tadašnje talijanske vlasti smatrale "izvanredno opasnim za državno uređenje".

Nakon što je devet mjeseci sudjelovao u obrani Španjolske republike, u studenom 1937. godine napustio je ovu zemlju. Nakon kraćeg boravka u Belgiji vratio se u Francusku i zahvaljujući pomoći francuskih i američkih anarhističkih organizacija ukrcao se u luci Le Havre na brod koji je plovio za Sjedinjene Američke Države. Mnogo godina živio je u New Yorku, ponovo se povezujući sa svojim starim anarhističkim kružokom.

Umro 29.9.1990. godine u Rovinju.

SIMONETTI EUGENIA

Rođena je 10. siječnja 1905. godine u Kašteliru, općina Poreč, od oca Giovannija i majke Elene Uglianich. Kao dijete odselila se s roditeljima u Trst. Tokom dvadesetih godina bila je aktivna u tršćanskim anarhističkim organizacijama kao i njezine sestre (kojima za sada ne znamo imena).

Nakon toga emigrirala je u Francusku u Pariz (pod lažnim imenom Lina Tomasini), zbog dolaska fašista na vlast u Italiji i stupila u dodir sa predstavnicima rukovodstva talijanske i julijске anarhističke emigracije. Kolovoza 1930. pridružila joj se anarchistica Paris Michelle Schirru koja je emigrirala iz SAD-a i zajedno s Eugenijom pripremala atentat na Mussolinija.

Kolovoza 1936. godine, neposredno nakon izbijanja građanskog rata, uspjela se prebaciti u Španjolsku. Dodijeljena je u anarhističku *Kolonu Ascaso*. U Španjolskoj je ostala do kraja rata, a zatim je bila internirana u francuskom logoru Correzze.

Nakon drugog svjetskog rata trajno se nastanila u Marseilleu, gdje je i umrla 1964. godine.

LODOVICO SESTAN

Rođen u Puli 23. prosinca 1899. godine, od oca Giuseppea i majke Catterine Grah-Mizzan. Radnik. Anarhist.

Lodovico Sestan Prije odsluženja vojnog roka radio je kao konobar u kavani "Miramar" koja je bila stjecište gradske buržoazije. Nakon vojske nije se mogao zaposliti zbog krize koja je vladala u Puli poslije zatvaranja velike vojne baze što je obuhvaćala brodogradilište, te niz tvornica i pomoćnih službi.

Kada je 1923. s grupom omladinaca otišao u Francusku, gajio je anarhističke osjećaje kojih se nije ni kasnije nije odrekao. U Lyonu se zaposlio kao zidar, a 1936. godine dobrovoljno je otišao u Španjolsku. Stupio je u redove anarhističke *Kolone Ascaso*, sastavljene od španjolskih anarhistika, koja se nalazila na aragonskom frontu. Kasnije je prešao u 159. španjolsku brigadu. Čim je napustio Španjolsku, interniran je u koncentracioni logor Argelès-sur-Mer.

Kada su predstavnici talijanskih vlasti sastavili spisak Talijana španjolskih dobrovoljaca koji su internirani u francuskim koncentracionim logorima, njegovo ime je prvi put evidentirano u Ministarstvu unutrašnjih poslova. Talijanski konzul u Toulouse-u javio je 2. prosinca 1939. spomenutom Ministarstvu da je Lodovico Sestan,

borac crvene milicije, zapravo Lodovico Sestan, rođen 23. prosinca 1899. u Puli. Ministarstvo unutrašnjih poslova poslalo je 3. ožujka 1940. godine brzozav svim prefektima u zemlji s nalogom za njegovo hapšenje. Stoga je njegovo ime unijeto u Granične rubrike i u Bilten potjera prevratnika s napomenom: "u slučaju njegovog povratka u Italiju, treba ga uhapsiti".

Da ne bi pao u ruke talijanske policije, Lodovico Sestan je odlučio pobjeći iz logora i vratiti se u Španjolsku. Takva odluka, neshvatljiva, budući da se borio protiv Franca, ne smije iznenaditi, jer je tipična za osobu anarhističkih nazora, uvijek spremnu i upućenu na akciju. I doista, uspio je pobjeći i prijeći Pirineje, ali ga je, zatim, španjolska policija uhvatila i sprovela u zatvor u Figuerasu. Komesarijatu španjolske policije priznao je svoj identitet i rekao, da je živio u Francuskoj i Španjolskoj. Prilikom prelaska Pirineja umalo nije umro od smrzavanja, da bi ga zatim uhvatile španjolske vlasti.

Španjolska se obratila talijanskom Generalnom konzulatu u Barceloni kojem nije bilo teško saznati o kome je riječ. Zbog njegovog slabog zdravstvenog stanja, vraćen je brodom u Italiju. Krajem 1941. godine stigao je u Trst i odmah je smješten u bolnicu. Nakon izvjesnog vremena, otpušten je iz bolnice. Vratio se u Pulu svojoj rodbini i potpuno se zatvorio u sebe.

Umro je u Puli 1953. godine.

LUIGI CRISAI - KRIŽAJ

Rođen 21. svibnja 1902. godine u Puli, od oca Antonija i majke Caterine Zustovich. Pripadao je grupi mladih pulskih anarchista koji su se neposredno nakon talijanske okupacije bez oklijevanja sukobljavali s fašističkim grupama. Godine 1927. vlast mu „talijanizira“ prezime.

Luigi Crisai-Križaj

Kada mu je bilo dvadeset i devet godina tj. 1931, napustio je svoj rodni grad koji je bio doveden u očajni ekonomski položaj i iselio se u Francusku. Nastanio se u Toulouseu i dijelio sudbinu stotine i stotine nezaposlenih pulskih radnika koji su bili ostali bez ikakvih sredstava za život. Tamo se priključio radu antifašističkih i anarchističkih grupa.

U rujnu 1936. godine, stupio je u redove talijanske anarchističke *Kolone Rosselli* (u sklopu *Kolone Ascaso*) koja je već 19. kolovoza 1936. bila krenula na front i zauzela položaje na Aragonskoj visoravni. Kolona je tada brojila oko 150 boraca podijeljenih u dvije čete: streljačku i mitraljesku. Većim dijelom bili su to radnici iseljenici koji su stizali iz Belgije, Francuske, Švicarske i Alžira. Njihova uniforma bila je radničko odijelo ("kombinezon"), a oružje su dobili od republikanskih vlasti u Barceloni.

Kolona Rosselli čvrsto je branila svoj dio fronta do proljeća 1937. godine. 28. kolovoza 1936. godine pobjedosno je završila svoju prvu bitku s fašistima u borbi na brdu Peleto. Treba spomenuti da je uspjehu te bitke odlučno pridonijela grupa pripadnika španjolske milicije kojom je zapovijedao Nicolò Turcinovich, anarhist iz Rovinja. U listopadu 1936. Crisai-Križaj je sudjelovao u borbama za obranu Tardiente. Polovicom studenog, u žestokim vatrenim okršajima s fašistima u Almudebaru koji su trajali četiri dana i noć, izgubio je vid uslijed eksplozije u trenutku kada se njegova jedinica povlačila. Pao je u ruke fašista koji su ga odmah strijeljali. Bilo je to 24. studenog 1936. godine.

List *Istra*, glasilo Saveza jugoslavenskih iseljenika iz Julijске krajine, u broju od prosinca 1936. godine, objavio je članak o Španjolskoj pod nazivom: "*U borbi protiv fašizma u Španjolskoj svoj život daju hrvatski i slovenski iseljenici iz Julijске krajine*". U članku se posebno spominju bitke koje su slovenski i hrvatski borci vodili u redovima Talijanske kolone - kasnije *Kolone Rosselli* - na frontu kod Huesce u Aragonu, te objavljaju vijesti o smrti petorice boraca, među kojima i Alojza Križaja iz Pule koji je poginuo u bitci kod Almudebara, važnog željezničkog čvora između Zaragoze i Huesce.

PIETRO COCIANCICH - CANZIANI

Pietro Cociancich-
-Canziani

Rođen je u Umagu 7. ožujka 1884. Otac mu je bio Antonio, a majka Maria Vocek. Bio je tesar, anarhista.

Za vrijeme prvog svjetskog rata služio je vojsku u austrougarskoj mornarici. U rujnu 1925. fašistička policija pretresla je njegov stan i optužila ga zbog držanja jednog upaljača za granate. Nije se uspio zaposliti u Genovi ili Onegliai. Došao je u Rijeku, gdje je imao novih problema s policijom. Vrativši se u Trst, zaposlio se kao radnik u firmi *Schulz*. 1929. godine otpušten je zbog pomanjkanja posla.

U travnju 1930, još uvijek nezaposlen, odlučio je tajno emigrirati u Francusku, pošto nije mogao dobiti pasoš. Prebacivši se vlakom u Novaru, prešao je talijansko-francusku granicu i stigao u Marseille, gdje se odmah zaposlio. Bio je uhapšen 14. siječnja 1932. zbog podmetanja i eksplozije bombe na ulazu u Talijanski dom u Aubagneu, sjedištu lokalne fašističke organizacije. P. Cociancich sam je pripremio bombu i podmetnuo je, u demonstrativne svrhe, nakon što se uvjerio da u zgradi nema nikoga. Vrhovni sud Aix-en-Provence osudio ga je na pet godina robije i pet godina zabrane boravka u Francuskoj 27. siječnja 1933. Ovaj proces zabrinuo je fašističku vladu, svjesnu da bi se on mogao preokrenuti u proces protiv režima.

Talijanski generalni konzul u Marseilleu imao je precizne vladine upute da to spriječi, te je zbog toga nastojao činiti pritisak na javnog tužioca, kako bi se proces održao iza zatvorenih vrata. To, međutim, nije bilo moguće. Francuska štampa ne samo da je pisala o eksploziji bombe na ulazu u Talijanski dom, nego je, iako osuđujući gestu P. Cocianicha, podvukla senzacionalni karakter epizode, kao akt protesta opozicije fašističkom režimu. Ataše za štampu spomenutog konzulata 26. siječnja 1933., koji je prisustvovao procesu protiv talijanskih antifašista Cocianicha i Fornasaria, priopćava Ministarstvu unutrašnjih poslova da je eksplozija bombe akt protesta protiv diktatorskih i kriminalnih metoda fašističke vlade i da su optuženi i svjedoci obrane tvrdili na procesu da se nije radilo o kriminalu, nego o upozorenju.

Nakon izdržane kazne, P. Cocianich bio je 17. siječnja 1937. otpušten iz zatvora u Nîmesu. Treba spomenuti da je pulska prefektura, nakon njegovog puštanja iz zatvora, unijela njegovo ime u Bilten potjera prevratnika i u Granične rubrike.

Nakon izgona iz Francuske stupio je u internacionalne brigade Španjolske. Dva dana nakon otpusta iz zatvora prešao je francusko-španjolsku granicu kod Perpignana i otišao u Barcelonu, tvrđavu španjolskih anarhistika. Odmah je bio uključen u anarhističku kolonu *Tyerra y Libertad*, kao pripadnik stražarske službe na brodu *Francisco*. Iz Španjolske je otišao u veljači 1939. i smjesta je interniran od Francuza. Uspio je pomoći nekolicine drugova pobjeći iz

koncentracionog logora i stići u Bruxelles, izbjegavši na taj način izručenje talijanskoj policiji.

Osuđen je 23. siječnja 1940. od tribunala u Bruxellesu - zbog falsificiranja pasoša i ilegalnog boravka u Belgiji. Poslije njemačke invazije na Belgiju oslobođen je iz zatvora i pod stražom i s nalogom izgona otpremljen u Trst. Osuđen je na tri godine konfinacije 20. svibnja 1941., 25. istog mjeseca odveden je u Ventotene, a 1942. je prebačen u zatvor u Castelfranco (Emilia).

Umro je u zatvoru za vrijeme jednog avionskog bombardiranja 1944. godine.

ANTONIO BENCOVICH

Rođen u Puli 1906. godine, po zanimanju zidar. Za vrijeme španjolskog građanskog rata borio se u talijanskoj *Koloni Rosselli* u sklopu *Kolone Ascaso*.

U policijskim dosjeima označen je kao anarhista vrlo blizak talijanskim anarchistima, boravio je u Alžiru, Maroku, Francuskoj, Belgiji i Luxemburgu koristeći se s više pseudonima poput; Ivo Ivanović, Antonio Banović i Ives Manis.

Uhićen je u Puli u kolovozu 1940. kao „opasan agitator anarhizma“ nakon čega mu se gubi svaki trag.

MARZAZ SEBASTIANO

Rođen u Puli 4. ožujka 1889., po zanimanju mehaničar. Emigrirao u Španjolsku 1920. godine smjestivši se u Barcelonu, čiju je republiku podržavao kao specijalista u ratnoj aeronautičkoj industriji.

Kad je uspostavljena španjolska republika, Marzaz je stavio na raspolaganje republikanskoj vojsci vlastito iskustvo i radionicu. Posvetio se službi vojnih popravaka u jednoj radionici na aerodromu. Premješten je 1937. u Reus gdje se posvetio popravljanju raznih tipova motora. U rujnu iste godine je poslan u Valenciju gdje je mlade kadrove obučavao o modernoj aeronautičkoj industriji, dajući svoj prilog ratnim industrijama u Sabadenu, na aerodromu u Figuerasu, u Bagnolasu i ponovno u Figuerasu gdje je travnja 1938. njegova radionica uništena u fašističkom bombardiranju, a on ranjen u nogu.

U Ministarstvu unutrašnjih poslova Italije zaveden je kao član „Anarhističkog odbora u Barceloni“, „zadužen za montažu i popravke aviona na aerodromu Prat de Llobregat za račun F.A.I.“, kao pripadnik „španjolske crvene milicije“ i poznati antifašista, jer je nakon bijega iz Španjolske u siječnju 1939. preko Francuske uhićen u Italiji, od kuda je sproveden na suđenje u Rijeci, gdje je prefektura zapisala kako je od tada zaposlen u Rijeci i pod stalnom policijskom prismotrom.

Stogodišnji kontinuitet

Uspjeli smo zaokružiti 100 godina djelovanja istarskih anarhisti, od toga kako je anarhizam popularan među radnicima na ovim prostorima od 1870-ih i njegovog „slijevanja“ iz Italije i Švicarske u Istru, do praćenja najaktivnijih i najpoznatijih anarhisti koji internacionalno djeluju do svoje smrti 1970-ih, kao što je to Nikola Turčinović. Po priznanju tajnih policija tog vremena, radnici Istre su bili skloniji „talijanskom tipu“ radničkog organiziranja, nego njemačkom, što navodi na zaključak kako je anarhistička struja radničkog pokreta u Istri bila popularna. No, da ne bi sve „zasluge“ preuzezeli talijanski anarhisti, koji svoju „bazu“ imaju još od Bakunjinovog osnivanja anarhističkog *Bratstva* 1856. u Napulju i djelovanja poznatog Errica Malatesta, istarski anarhisti su stvorili generacije anarhističkih militanata koji su djelovali u radničkom pokretu u Istri, Trstu i Rijeci, suprotstavljali se teroru talijanskih fašista, pa sve do internacionalnog djelovanja u Francuskoj, Argentini, Španjolskoj i Italiji. Da su uživali veliko povjerenje internacionalnog anarhističkog pokreta govore odgovorne pozicije, koje su zauzimali po pristizanju u inozemne anarhističke organizacije i revolucionarne situacije kao što su bile španjolski građanski rat i talijanski pokret otpora. Anarhizam ima bogatu prošlost i kontinuitet na ovim prostorima, unatoč zataškavanju različitih vlasti.

Režimi se mijenjaju anarhizam u Istri ostaje!

Zaokružili smo 100 godina djelovanja istarskih anarhisti, od popularnosti među radnicima od 1870-ih i „slijevanja“ anarhističkih ideja iz Italije i Švicarske u Istru, do praćenja anarhista koji internacionalno djeluju do svoje smrti 1970-ih, poput Nikole Turčinovića. Po priznanju tajnih policija tog vremena, radnici Istre su bili skloniji „talijanskom tipu“ radničkog organiziranja, nego njemačkom, što znači kako je anarhistička struja radničkog pokreta u Istri bila popularna. No, da ne bi sve „zasluge“ preuzeli talijanski anarhisti, koji svoju „bazu“ imaju još od Bakunjinovog osnivanja *Bratstva* 1856. u Napulju i djelovanja poznatog Errica Malatesta, istarski anarhisti su stvorili generacije anarhističkih miltanata koji su djelovali u radničkom pokretu u Istri, Trstu i Rijeci, suprotstavljali se teroru talijanskih fašista, pa sve do internacionalnog djelovanja u Francuskoj, Argentini, Španjolskoj i Italiji. Da su uživali veliko povjerenje internacionalnog anarhističkog pokreta govore odgovorne pozicije, koje su zauzimali po pristizanju u inozemne anarhističke organizacije i revolucionarne situacije kao što su bile španjolski građanski rat i talijanski pokret otpora. Anarhizam ima bogatu prošlost i kontinuitet na ovim prostorima, unatoč zataškavanju različitih vlasti.

Režimi se mijenjaju anarhizam u Istri ostaje!

#Izdavaštvo
Mreža anarhista